

Έμφυλες ανισότητες και δικαιώματα των γυναικών στη σημερινή Ελλάδα

Τα τελευταία τρία χρόνια η ελληνική κοινωνία αφυπνίστηκε απότομα σχετικά με τη γυναικεία κατάσταση στον τόπο μας, με αφορμή τις φονικές αγριότητες εναντίον γυναικών. Οι συμβολές στον τόμο αυτό δεν αφήνουν αναπάντητο κανένα από τα κρίσιμα ερωτήματα που ο πολίτης θέτει για τις ρίζες και το ξερίζωμα αυτής της κατάστασης. Οι πολιτικές που ακολουθούνται στην Ελλάδα στο πεδίο των έμφυλων ανισοτήτων, είναι πάντοτε, και εξακολουθούν να έχουν, ως αφετηρία, διεθνείς νομικές ρυθμίσεις, που βαρύνουν την Πολιτεία και την εσωτερική έννομη τάξη με την υποχρέωση να τις ενσωματώσουν στο ελληνικό δίκαιο με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθούν τα αποτελέσματα που οι ρυθμίσεις αυτές επιδιώκουν. Η αξίωση αυτή δεν φαίνεται να ικανοποιείται και η τυπική -και τυπολατρική- ψήφιση νόμων και κανονιστικών διατάξεων, σε εφαρμογή διεθνών και ευρωπαϊκών νομικών υποχρεώσεων, υπονομεύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα. Αυτή την αίτηση αποκομίζει κανείς διαβάζοντας την πρώτη ενότητα μελετών που περιέχει του βιβλίου. Η αισιοδοξία δεν αποκαθίσταται με τις μελέτες που ακολουθούν και είναι αφιερωμένες στην καταπίεση των δικαιωμάτων των γυναικών στον εργασιακό χώρο. Η ανισότητα των αμοιβών, σε βάρος των γυναικών εργαζομένων, στην Ελλάδα, αποδοκιμάστηκε το 2020 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Το έμφυλο συνταξιοδοτικό χάσμα στη χώρα μας παραμένει διαρκής πρόκληση. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα αγωνιά και αγωνίζεται να επιβιώσει μέσα σε ένα ούτως ή άλλως ασταθές οικονομικό περιβάλλον. Η πανδημία έθεσε σε σκληρή δοκιμασία την εξισορρόπηση της επαγγελματικής ζωής των γυναικών με την οικογενειακή ζωή. Η σωματική και ψυχολογική βία, όπως και η γλωσσική, κατά των γυναικών, όσο θλιβερά και επιζήμια για την κοινωνική συνοχή ζητήματα και αν δημιουργεί, άλλο τόσο, μέσα στο βιβλίο, παρακινεί σε γόνιμους προβληματισμούς και σε ευρηματικές αναζητήσεις διεξόδων και αποκαταστατικών κινήσεων από τον επιστημονικό λόγο και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η ανεπάρκεια της ποινικής δικαιοσύνης να συμβάλλει στην κα-

ταπολέμηση της πολύμορφης βίας κατά των γυναικών, αφήνει χώρο πρόσφορο για τη διερεύνηση της εισαγωγής της γυναικοκτονίας ως διακριτού αδικήματος στον ελληνικό ποινικό κώδικα. Ο κοινωνικός στιγματισμός των γυναικών-θυμάτων βίας έχει σοβαρούς αντίκτυπους στην απονομή της δικαιοσύνης. Η ενδοοικογενειακή βία κατά των γυναικών θέτει σε δοκιμασία το θεσμό της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και προκαλεί την κοινωνική έρευνα να επινοήσει νέες εμπειρικές και ποιοτικές μεθόδους προσέγγισης του φαινομένου, που να είναι ικανές να βοηθήσουν την ίδια την κοινωνία να κατανοήσει το φαινόμενο και να διεκδικήσει, στοχευμένα, τρόπους καταπολέμησής του. Οι γυναίκες που αιτούνται άσυλο και οι γυναίκες της κοινότητας των Ρομά είναι σε πολύ μεγαλύτερη έκταση εκτεθειμένες σε βιαιότητες και κακοποιήσεις σε σχέση με άλλες κατηγορίες του γυναικείου πληθυσμού. Συγκεκριμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών καταθέτουν, στο βιβλίο, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όταν επιλαμβάνονται καταστάσεων βίας κατά των γυναικών, δίχως τα προβλήματα αυτά να μειώνουν το ανθρωπιστικό τους φρόνημα. Η βία κατά των γυναικών έχει τη δική της «γλώσσα», μεγεθύνει την απαξίωση της γυναίκας στη συλλογική ζωή, κλονίζει την ίδια τη δημοκρατία και την αξιοπιστία του νομικού λόγου.

Όπως εξαιρεί ο επιμελητής της έκδοσης: «συνθέτουν μια θλιβερή πραγματικότητα στην Ελλάδα και σε ολόκληρο τον κόσμο (σε άλλες χώρες λιγότερο, σε άλλες περισσότερο). Η γυναίκα υποτιμάται και αντιμετωπίζεται συχνά με τρόπους που δεν τιμούν το ανθρωπινό γένος. Η πατριαρχική δομή μιας κοινωνίας (όπως και η μητριαρχία, παλιά), είναι μια στρεβλή κοινωνική δομή. Δεν είναι εύκολο να ξεριζωθεί από τη μια μέρα στην άλλη και χρειάζεται αγώνας για το σκοπό αυτό. Ετούτος έχει ξεκινήσει εδώ και δεκάδες χρόνια, και συνεχίζεται με αμείριστη τη δέσμευση αυτών που τον διεξάγουν, για την κατάκτηση του αυτονότου, της ισότητας δηλαδή όλων των ανθρώπων ανεξαρτήτως φύλου, εθνοτικής καταγωγής, σεξουαλικού προσανατολισμού, ηλικίας κ.λπ. **Καταλύτης στην προσπάθεια αυτή είναι η παιδεία**, η αλλαγή νοοτροπιών μέσα στην οικογένεια και στις καπιταλιστικές

σχέσεις παραγωγής. Δεν πρέπει να υπάρχουν «στρατόπεδα» ανδρών και γυναικών σ' αυτό το εγχείρημα. Υπάρχει ένα στρατόπεδο για όλους και για όλες. Μια συμπαράτηση...». Σε ανάλογο μήκος κύματος η Ε. Σαχηπέδου, καθηγήτρια Νομικής ΑΠΘ και αντιπρόεδρος του ΚΕΝΟΠ σημειώνει ότι: «Το (τελικό) συμπέρασμα που αναδύεται από τα κείμενα που περιέχονται στον ανά χείρας τόμο, θεωρώ ότι φέρνει στο επίκεντρο των προβληματισμών μία μόνον έννοια: την έννοια της εκπαίδευσης. Φαίνεται ότι στην Ελλάδα η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών επιβλήθηκε πρώτα από τη νομοθεσία και δεν προήλθε από τη δυναμική της ίδιας της κοινωνίας. Έτσι, τα περισσότερα από τα προβλήματα, από την ανεπαρκή παρουσία των γυναικών στον εργασιακό βίο μέχρι την καταπολέμηση των σεξιστικών προτύπων στο δημόσιο και τον ιδιωτικό βίο, μπορούν να αντιμετωπισθούν προσφορότερα μέσα από την εκπαίδευση. **Εκπαίδευση των ίδιων των γυναικών και εκπαίδευση όλων των άλλων**, στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινωνία, ώστε τα φριχτά εγκλήματα να σταματήσουν και οι διαχωρισμοί να αμβλυνθούν και, ει δυνατόν, να πάψουν στο μέλλον».